

SARDAR PATEL UNIVERSITY
B. Com. (II Semester) NC EXAMINATION
Thursday, 19th April 2012
11 am - 1 pm

UB02CCOM02/10 : PRINCIPLES OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

Total Marks: 60

પ્ર.૧

- (અ) નીચેના વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે લખો. (૦૫)
- (૧) માનવ સાધન આયોજન એ માનવશક્તિ આયોજન તરીકે પણ ઓળખાય છે.
- (૨) કાર્ય વિશિષ્ટીએ કાર્યની બજવણી માટે કર્મચારીમાં જરૂરી લાયકાતો તથા ક્ષમતાની માહિતી આપે છે.
- (૩) કાર્ય વિશ્લેષણ એ એક પ્રક્રિયા છે, જેના દ્વારા કાર્યના જુદા-જુદા ઘટકો અંગે માહિતી પ્રાપ્ત થાય છે.
- (૪) માનવ સાધન સંચાલન એટલે લોકોનું સંચાલન.
- (૫) આયોજનએ માનવ સાધન આયોજનનું ક્રિયાત્મક કાર્ય (Operative Function) નથી.
- (બ) માનવ સાધન આયોજન એટલે શું ? તેની પ્રક્રિયા ટૂંકમાં સમજાવો. (૧૦)

અથવા

પ્ર.૧

- (અ) નીચેના વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે લખો. (૦૫)
- (૧) માનવ સાધન આયોજન એટલે બે ધારી તલવાર.
- (૨) રોજગાર, માનવ સાધન વિકાસ અને વેતન વગેરેનો સમાવેશ માનવ સાધન સંચાલનના ક્રિયાત્મક કામો (Operative Functions)માં થાય છે.
- (૩) માનવ સંસાધન આયોજનનો એક હેતુ, “માનવ સંસાધનનો અસરકારક ઉપયોગ પ્રાપ્ત કરવો છે.”
- (૪) આયોજન એટલે કાર્યનું પૂર્વનિર્ધારણ.
- (૫) વળતરમાં વેતન અને પગાર, પ્રોત્સાહનો, બોનસ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- (બ) ‘કાર્ય વિશ્લેષણ’ પર વિગતવાર નોંધ લખો. (૧૦)

પ્ર.૨

- (અ) નીચેનામાંથી યોગ્ય વિકલ્પોની પસંદગી કરો. (૦૫)
૧. ભરતીના પ્રત્યક્ષ અથવા આંતરિક સ્થાનો:
- (અ) શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ ભારતે ભરતી (બ) જાહેર રોજગાર સંસ્થાઓ ભારતે ભરતી
(ક) પ્રતિક્ષાયાદી (ડ) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
૨. નીચેનામાંથી શેનો તાલીમનાં મહત્વ તરીકે સમાવેશ થઈ શકે:
- (અ) ઊંચો જુસ્સો અને ઓછું નિરીક્ષણ (બ) કર્મચારી સમસ્યાઓમાં ઘટાડો
(ક) અ અને બ બન્ને (ડ) ઉપરનામાંથી એક પણ નહીં
૩. નીચેનામાંથી કઈ તાલીમ પદ્ધતિ નથી ?
- (અ) અનુભવ (બ) અનુશિક્ષણ (Coaching)
(ક) વ્યાખ્યાન (Lecture) (ડ) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
૪. તાલીમની કઈ પદ્ધતિમાં તાલીમાર્થી ચાલુ કામદારના મદદનીશ તરીકે તરીકે કાર્ય કરે છે ?

- (અ) નિરીક્ષક કે અધિકારી હેઠળ અભ્યાસ (Under study)
- (બ) સ્વ-અભ્યાસ (Self-study)
- (ક) અનુશિક્ષણ (Coaching)
- (ડ) એપ્રેન્ટીસ

પ. સંવેદનશીલતા તાલીમ એ તરીકે પણ ઓળખાય છે.
 (અ) ટી-જૂથ તાલીમ (બ) વેસ્ટીબ્યુલ તાલીમ
 (ક) નિયોજીત સુચનો (ડ) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં

(બ) ભરતી, પસંદગી, પ્રારંભિક તાલીમ અને કર્મચારી તાલીમના ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો. (૧૦)

અથવા

પ્ર.૨ (અ) નીચેના વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો : (૦૫)

૧. પસંદગી અને ભરતી બન્ને ભિન્ન છે.
૨. કાર્ય સ્થળે તાલીમ એ કાર્યનું વ્યવહારીક (પ્રાયોગીક) જ્ઞાન આપી શકતી નથી.
૩. પસંદગી હંમેશા નકારાત્મક હોય છે.
૪. વ્યાખ્યાન (Lecture) અને પરિષદો (Conferences) એ પરિષદ કાર્યસ્થળની બહારની તાલીમનાં પ્રકાર છે.
૫. તાલીમ કર્મચારીની કામગીરી સુધારવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે.

(બ) કાર્યસ્થળે તાલીમ (On-the-job Training) અને કાર્યસ્થળની બહાર તાલીમ (Off-the-job Training) સમજાવો. (૧૦)

પ્ર.૩ (અ) જોડકા જોડો અને યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો: (૦૫)

૧. કર્મચારી મૂલ્યાંકનની આધુનિક પદ્ધતિ	૧. જોખમી બનાવ પદ્ધતિ
૨. યોગ્ય વેતન અને પગારનું માળખું આ હેતુ સિદ્ધ કરે છે.	(Critical incident method)
૩. આલેખ મૂલ્યાંકન પદ્ધતિનું બીજું નામ	૨. હેતુલક્ષી સંચાલન (MBO)
૪. ઉત્પાદનમાં મજૂરની કામગીરીના બદલામાં મળતું મહેનતાણું આ નામે ઓળખાય છે.	૩. વેતન
૫. કર્મચારીનું મુલ્યાંકન આ પદ્ધતિમાં સમયાન્તરે કરવામાં આવે છે.	૪. કર્મચારીઓને માલીકો બન્ને
	૫. રૈખિક મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ

- જવાબો :** (અ) ૧ - ૨, ૨ - ૪, ૩ - ૫, ૪ - ૩, ૫ - ૧
 (બ) ૧ - ૩, ૨ - ૪, ૩ - ૫, ૪ - ૧, ૫ - ૨
 (ક) ૧ - ૧, ૨ - ૩, ૩ - ૪, ૪ - ૫, ૫ - ૪
 (ડ) ૧ - ૪, ૨ - ૫, ૩ - ૨, ૪ - ૧, ૫ - ૩

(બ) કામગીરી મૂલ્યાંકનની પરંપરાગત પદ્ધતિઓ સમજાવો. (૧૦)

અથવા

પ્ર.૩ (અ) નીચેનાં જવાબો આપો. (૦૫)

૧. 'જીવન યોગ્ય વેતન' અને 'વાજબી વેતન' સમજાવો.
૨. વ્હાઈટ કોલર કાર્ય અધિકારીઓને સંલગ્ન છે. હા / ના.
૩. કર્મચારીઓનો પગાર વધારવાનું કાર્ય મજૂર સંઘોનું છે. હા / ના.
૪. ફરજિયાત વહેંચણી પદ્ધતિ સમજાવો.
૫. હેતુલક્ષી સંચાલન એ કામગીરી મૂલ્યાંકન ની પરંપરાગત પદ્ધતિ છે. હા / ના.

(બ) વેતન નિર્ધારણનાં હેતુઓ અને તેને અસર કરતા પરિબલો સમજાવો. (૧૦)

પ્ર.૪

(અ) નીચેનાં પ્રશ્નોનાં સાચા જવાબ આપો. (૦૫)

૧. ઔદ્યોગિક સંબંધો એટલે શું ?
૨. સામૂહિક સોદાગીરી વિવાદને છે. (અટકાવે, વધારે)
૩. ઔદ્યોગિક સંબંધો એટલે ઉદ્યોગો વચ્ચેનાં સંબંધો. (હા/ના)
૪. ઔદ્યોગિક વિવાદ સંસ્થામાં વિનાશક ભૂમિકા ભજવે છે. (હા/ના)
૫. અસરકારક ઔદ્યોગિક સંબંધો સંસ્થાનાં ઔદ્યોગિક સંબંધો જાળવવામાં મદદ રૂપ છે.

(બ) ઔદ્યોગિક વિવાદ એટલે શું ? ઔદ્યોગિક વિવાદનાં કારણો સમજાવો. (૧૦)

અથવા

પ્ર.૪

(અ) નીચેના પ્રશ્નોના સાચા જવાબ લખો. (૦૫)

૧. સામૂહિક સોદાગીરી એટલે શું ?
૨. સામૂહિક સોદાગીરી ત્રી-પક્ષીય પદ્ધતિ પણ છે. (હા/ના)
૩. સમૃદ્ધ ઔદ્યોગિક સંબંધો એટલે ફક્ત ઔદ્યોગિક વિવાદની ગેરહાજરી. (હા/ના)
૪. પગારએ ઔદ્યોગિક વિવાદના મહત્વના મુદ્દાઓમાંનો એક છે. (હા/ના)
૫. મજૂરસંઘ સામૂહિક સોદાગીરીનાં વિભીન્ન પક્ષોમાંનો એક પક્ષ છે. (હા/ના)

(બ) સામૂહિક સોદાગીરી સમજાવો. સામૂહિક સોદાગીરીની પ્રક્રિયા સમજાવો. (૧૦)
